

Német légitámadások bombázóira a lengyelországi katonai gócpontokra

A Havas ügynökség jelenti: Pénteken délelőtt fél 10 órakor a német légitámadások bombázták Varsót reggel pedig Gdyniára dobtak négy bombát.

A Havas ügynökség jelentése szerint, német forráshól is megértesítették, hogy az ellenségeskedés a lengyel-német határ mentén mindentűnt megkezdődött. A német repülőgépek az alábbi lengyel városokat bombázták: Krakó, Biala Podlaska, Żukow, Grodno és Vlna.

Egyszerre két fronton indult meg a német gyalogsági haderők offenzívája

A Havas ügynökség jelenti: A beérkezett híradások szerint a német csapatok a következő irányokban kezdtek támadást Lengyelország ellen: Északlengyelországban a keletporoszországi határnál, Mława-Działdowo és Czarnów irányában, Délengyelországban pedig a támadás célja a sziléziai szénmedence és Czentoschowa városa. A német támadások a repülőgépek akcióival indultak meg.

A Havas ügynökség jelenti: Péntek reggel 9 óra 39 perckor jeleztek első ízben alarmot s hallható volt a repülőgépek zúgása és a lövések zaja. A lengyel rádió bejelentette a német offenzíva megkezdését és Puck, Grodno, valamint Czentoschowa bombázását.

A német rádió közölte, hogy a katonai operációk szükségessé teszik a védelmi intézkedések foganatosítását a lengyel repülőgépek ellen. A semleges repülőgépeket felhívják, hogy lengyel terület és a Balti-tenger felett ne haladjanak el, csak bizonyos előre kijelölt vonalon.

A berlini rádió a német hadsereg főparancsnokságának következő közleményét közölte:

Németek! A Führer felhatalmazására a hadsereg megbízást kapott a birodalom megvédelmezésére, hogy megakadályozzák a lengyelek előnyomulását, a német csapatok minden ponton átlépték a határokat és ellentámadásba mentek át. A katonai repülőgépkülönítmények megtámadták a lengyelországi katonai központokat.

London és Varsó utólagos magyarázatai a történetekről

London. (Rador.) A Reuter-ügynökség jelenti: Brit hivatalos helyen kijelentették, hogy ha Hitler kancellárnak a német néphez intézett felhívása hadüzenetet jelent Lengyelországgal szemben, ami nem kétséges, úgy a legfelsőbb helyről származó információk alapján kijelentik, hogy Nagybritannia és Franciaország teljesen és véglegesen el vannak határozva arra, hogy kötelezettségüket maradék nélkül teljesítik, miként azt a lengyel kormánnyal szemben vállalták. A brit kormány véleménye szerint a lengyel kormány teljes joggal utasíthatja vissza azokat a kötelezettségeket, amelyeket a német kormány rá akart erőszakolni. Ami a csütörtök este közölt 16 pontot illeti, hangsúlyozzák, hogy ezeket sohasem közölték a lengyel kormánnyal. A brit kormány megállapítja, hogy ezeket a pontokat a lengyel kormánnyal közölni kellett volna, hogy ily módon legyen azokat megvizsgálni és megállapítani, hogy az Lengyelország életérdekeit sérti-e, miután Németország az angol kormányhoz intézett jegyzékében kijelentette, hogy a lengyel életérdekeket tiszteletben kívánja tartani.

Varsó. (Rador.) A Reuter-ügynökség jelenti: Lengyel kormánykörökben kinyilatkoztatták, hogy Lengyelország sohasem fogja megalkalmazni magát a német birodalom előtt. Még egy legyőzött országra sem kényszeríthetik azt, hogy megbízottáknak ne legyen joguk a kormánytól utasításokat kérni. Lengyelország sohasem kerülhet olyan helyzetbe, mint amilyenbe a csehszlovák köztársaság elnökét kényszerítették és nem küldhet Berlinbe megbízottat, akinek döntenie kelljen olyan feltételekről, amelyekről a lengyel kormánynak semmilyen tudomása nincsen.

BERLIN:

Danzig beolvadt a német birodalomba

A német-lengyel fegyveres összecsapást és a kölcsönös ellenségeskedéseket megelőző órák lázas eseményeit az alábbiakban foglaltuk össze.

Berlin lázas éjszakája

Berlinben az esti órákban került nyilvánosságra a Lengyelországhoz intézett német követelések 16 pontja, valamint az, hogy a lengyel kormány ezeket a követeléseket elutasította. A Wilhelm Strassen óriási tömeg gyűlt össze és hallgatta a hangszórókon közvetített híreket, nem sokkal később megjelentek a lapok rendkívüli kiadásai, amelyeket a közönség percek alatt szétkapkodott.

A német főváros lakosságának nagyrésze a mára virradó éjjelt ébren töltötte. Tizezrek és tizezrek tolongtak az utcákon felállított hangszórók körül. A kancellária hivatalában a reggeli óráig tanácskoztak. Hitler kancellár nál éjféli után megjelentek a titkos tanács tagjai és megtartották azt az értekezletet, amelynek végeztével a hajnali órákban Hitler kibocsátotta kiáltványát a haderőhöz. A titkos tanács éjszakai ülésén Hitleren kívül Neurath, Göring, Hess, Göbbels, Ribbentrop, Frick és dr. Frank miniszterek vettek részt. A birodalmi gyűlés tagjait táviró és telefon útján hívták a fővárosba.

Mi történt Danzigban?

Danzigból érkező jelentések szerint, a szabadvárost már csütörtök délelőtt elvágták mindenfelől a vasuti forgalomtól. A lengyel vasutak vezetősége megszüntette az összeköttetést Danzig és Gdynia között. Ezzel a szá-

badváros egyetlen összeköttetését is elvesztette Keletporoszországgal és a birodalommal. Ugyanakkor a lengyel távirati iroda danzigi hivatalát is bezárták és az utolsó lengyel újságíró is elhagyta Danzigot.

Az összes német rádióállomások pénteken reggeli rendkívüli leadásaikban a következőket közlik: Förster, Danzig szabadváros államfője, ma reggel proklamációt hocsájtott ki, amely kimondja Danzig város csatlakozását a német birodalomhoz. A kiáltvány szerint Danzig 1939. szeptember 1-től kezdve a német birodalom szerves és elválaszthatatlan részének tekintendő és az összes felszeréseket a mai naptól kezdve a birodalom gyakorolja Danzigban, Förster kiáltványában köszönetet mond a Führernek, aki lehetővé tette a danzigi németek visszatérését az anyaországba. Förster elrendeli, hogy az idegen zászlókat el kell távolítani és minden épületre a horogkeresztes német lobogót kell kitűzni. Förster kiáltványát óriási lelkesedéssel fogadták Danzigban. A várost percek alatt fellobogózták. Az egész danzigi helyőrséget készenlétebe helyezték.

Förster proklamációja

Förster, danzig államfője, ma a következő proklamációban jelentette be Danzignak a birodalomhoz való csatlakozását.

1. Danzig szabadváros alkotmányva azonnali hatállyal érvényét veszti.
2. Minden törvényes és vérehabilitáló hatalmat máától fogva kizárólag az államfő gyakorolja.
3. Danzig egész területével és népeivel azonnali hatállyal a német birodalom alkotórészévé válik. A német birodalmi jog bevezetésére a vezér részéről történő végleges elrendeléséig, az alkotmány valamint törvényes intézkedése, jelen állami alaptörvény kibocsátása pill-

anatában érvényben lévő formájában hatállyal marad.

Hitler kancellár pénteken táviratot intézett Försterhez és ebben őt nevezi ki a danzigi közgazdasági kerület vezetőjévé. A kancellár a legmagasabb örömmel veszi tudomásul Danzig csatlakozását a birodalomhoz amely husz év után végre bekövetkezett. Biztosítja Danzig lakosságát, hogy a német hadsereg minden erejével meg fogja védelmezni a danzigiak jogait, akik a német birodalom részeseivé lettek. Danzig és a birodalom főbb része között minden különbség megszűnt a mai napon.

Elhagyta Danzigot a népszövetségi főbiztos

Förster a reggeli órákban látogatást tett Burkhardt tanárnál, a népszövetségi főbiztosnál annak hivatalos helyiségében. Valamivel később Burkhardt személyzetével együtt autón elhagyta Danzigot és Keletporoszország felé utazott.

Mi történt Gleiwitzban csütörtökön éjjel...?

Az egész ország sajtójában elsőként adott jelentést pénteken reggel az Aradi Közlöny a legelső fegyveres incidensről, amely német és lengyel fegyveres alakulatok között Gleiwitz városában történt. Részletes, újabb jelentéseink a következők:

A Német Távirati Iroda jelenti: Az elmúlt éjjel lengyel szabadcsapatok és katonai osztagok áthatoltak a német határon és több helyen megtámadták a német határőrző osztagokat.

Három helyen véres harcra került a sor.

Gleiwitzból jelentik, hogy egy lengyel szabadcsapat, amely harszerűen volt felfegyverkezve, tegnap este husz órakor behatolt a gleiwitzi rádióállomás épületébe. A lengyel szabadcsapatot rendes katonaság is kísérte és a katonák voltak azok, akik a rádióállomást őrző német katonai osztaggal harcra keveredtek.

A lengyel tulerőnek sikerült a gleiwitzi rádióállomás belsejébe bevonulni.

Egy hat főnyi fegyveres csoport behatolt abba a terembe, ahol a rádióadás folyt. A szabadcsapatok vezetője a mikrofon elé állt és lengyel, majd német nyelven felhívást intézett a Keletporoszországban lakó lengyelekhez. Az üzenetet azonban az időközben az épületbe érkezett német katonák és rendőrök szakították meg. A mikrofont erre kikapcsolták és így nem volt hallható az a küzdelem, amely a német és lengyel fegyveres erő között lefolyt.

A Német Távirati Iroda jelentése szerint a gleiwitzi rádióállomást birtokáért heves és véres harc folyt, amely a reggeli órákban is tombolt és sok halottat és súlyos sebesült áldozatot követelt.

Egy Onneinből érkezett újabb jelentés szerint, lengyel szabadcsapatok és katonai osztagok tegnap éjjel a határ több részén is behatoltak Németország területére. Kreuzburg mellett, Pilzben másfélórás küzdelem fejlődött ki a várműz birtokáért. Több halott maradt a küzdelem helyén. Nyolc lengyel nemzetőrt és hat lengyel katonát a németek elfogtak. A lengyel támadó csapatot 200 főre becsülték.

Este 20 óra 30 perckor a határ másik részén százhusz lengyel gárdista és katona hatolt be német területre.

Két kilométerre a határtól, harcra került a sor, amelynek során

két lengyel katona és egy német határőr meghalt.

A lengyel csapat tizenöt tagja fogságba esett, akik között hat katona volt. Német részről azt hiszik, hogy az éjszakai támadásnak a Koblenz-Ratibor országut elfoglalása volt a célja.

Lengyel támadás Beuthen ellen

Beuthenből jelentik: A lengyel tüzérség pénteken délelőtt bombázta Beuthen pályaudvarát. Öt hat darab 7 és feles lövedék csapódott le, de nem okozott nagyobb károkat. Egy lengyel repülő haj bombát dobott Reisskretschamra.

URANIA Tel.: 12-32. Kifutó kettős reklám.

I. INCOVÁNY Szereplők... hű... alvilági... A szezon legjobb francia filmje.

Annie Ducaux, Jules Berry.

II. „AZ UTOLSÓ BÉCSI MOSOLY”

Nagy Kató, Hans Moser, Theo Lingner.

Bolváry-rendezés. 5. 6. 15. 9. 30.

Fegyház és halál vár Németországban a külföldi rádióhírek hallgatóira!

Berlin. Az augusztus 30-án létesített nemzetvédelmi minisztertanács a következő hét-szakasos rendeletet bocsátotta ki: A modern technika korszakának háborúja nemcsak fegyverekkel, hanem ellenséges eszmékkel is hadakozik és ez utóbbiak eszköze a rádió. Ezért a

mai nappal tilos Németországban a külföldi rádióadások hallgatása. Az ez ellen vétőkkel szemben fegyházbüntetést alkalmaznak. Aki ilyen külföldi rádióhírt továbbít, azt fegyházszal, súlyos esetben pedig halálal büntetik.

Teljes készenlét!

Pénteken reggel a Birodalom területén minden háborús előkészületet megtettek. A légharító osztagokat riadóba helyezték még a péntekre virradó éjszaka úgyhogy reggelre már az egész légvédelmi szervezet teljes előkészületben volt. A gépkocsikat jórészt elrekkvirálták és különböző katonai egységek rendelkezésére bocsátották. Az uccákon ingyenes újságok hozták tudomására a lakosságnak a legutóbbi eseményeket.

A DNB sajtóiroda megcáfolja azon hivatalos lengyel híradásokat, amelyek szerint több nyílt vá-

rost, mint Grondo, Krakko és Kattowicz, bombáztak volna. A DNB jelentése szerint a német bombavetők csak arra kaptak parancsot, hogy a katonai alakulatokat kombázzák.

Egy német katonai repülő, aki rajával Radomnál a határt bombázta, visszatértekor elmondotta, hogy a bombázás sikeres volt. Az egész támadás zavartalanul folyt le és sem a lengyel légharítók sem pedig a lengyel repülők részéről nem tapasztalt ellenállást.

LONDON:

Készenlétbe helyezték az angol szárazföldi és vízi haderőt!

London. A német távirati iroda azon értesülését közli, hogy a londoni kormány mozgósította az angol flottát. Az egész hajóhad ma reggel óta hadikészültségben áll.

A Press Associated jelent: Az utóbbi huszonnégy óra eseményei arra készítettek az angol kormányt, hogy a katasztrófa hamarosan be következésével számoljon. Németország már legfelsőbb hadvezetőségét állította fel és kétmillió főnyi hadsereget vonultatott fel a német-lengyel és a szlovák-lengyel határ mentén. Miután mindezek az intézkedések Németország támadási szándékára mutatnak és mert számolni kell egy fegyveres konfliktus hamaros kitörésére, az angol kormány a következő intézkedéseket léptette életbe:

Az angol hadvezetőség fegyverbe hívta a szárazföldi hadsereg valamennyi kontingensét. Ez a behívás egy általános mozgósításnak felel meg. Elrendelte továbbá a légvédelmi tartalék felének a bevonulását, a hadiflottát pedig háborús készültségbe helyezte. Anglia megtette egy háború eshetőségére meghatározott összes intézkedéseket és a legteljesebb nyugalommal várja a fejleményeket. Anglia területé-

nek felét légi tilalmi területnek jelentették ki.

Több angol hadihajó, közöttük számos torpedó romboló és egy repülőgép van, felsora között a Skagerrak szoros közelében, Norvégia és a dániai Jütland félsziget északi csúcsa között.

Innen néhány kilométernyi távolságból az angol hajóhad ellenőrizni tudja Németország s az északi államok közötti hajóforgalmát.

Svéd tengerészeti körökben úgy vélik, hogy az angol hajóhad megtette az első lépést a Balti-tenger uralására, miután csak a Balti-tengeren keresztül tudnak összeköttetést fenntartani Lengyelországgal. Azt hiszik, hogy háború kitörése esetén Németország uszó aknákkal zárja el a Balti-tenger bejáratát.

Egy másik ország, amely hasonló intézkedéseket tehetne, az Dánia, természetesen csak abban az esetben, ha Németország erre kényszerítené.

London. Az angol flotta hadikészültségben van és e pillanatban 180 ezer tengerész, tiszt és közlegény — várja az utasításokat. Az admirális parancsainak megfelelően a legtöbb hadihajó már elfoglalta kijelölt helyét.

Kiűrik a milliós városokat

A Reuter-iroda jelent: A kormány még tegnap megtette az intézkedéseket az angliai nagyvárosok haladéktalan kiűrésére. A rendelkezést teljesen a megállapított tervek szerint hajtják végre. Londonban és Anglia többi városában ma reggel kezdetét vette a polgári lakosság elszállítása. London valamennyi pályaudvaráról ma reggel négy órától kezdve öt percnyi időközönként egyik különvonat a másik után indul. Az angol fővárosból összesen másfél millió polgári egvént szállítanak el. A kiűrés elsősorban az asszonyokat és gyermekeket érinti, de mindazoknak el kell távoznok Londonból, akiknek ottmaradását nem kívánja az állam és a nemzetvédelem érdeke. Hárommillió személyt pontosan előre meghatározott ter-

szint kisebb városokban és falvakban helyeznek el. A kiűrés zavartalan végrehajtása érdekében ma reggeltől kezdve minden egyéb személy- és teherforgalom szünetel.

A diplomácia elhallgatott...

A Reuter-ügynökség jelent: Brit hivatalos körökben megállapítják, hogy miután a német javaslatokat csúttörtök éjjel nyilvánosságra hozták és az a mód, ahogyan az történt, annak hivatalos jellegét adnak. A legjobban érdekelt ország kormánya, a lengyel kormány hivatott arra, hogy válaszoljon. Éppen ezért a lengyel válasz megismerése előtt az angol külügyminisztérium semmiféle megjegyzést nem fűz e nyilatkozathoz.

Lengyelország sürgeti az angol segítséget!

London. VI. György király elnökletével a déli órákban összeült az angol koronatanács. A londoni német ügyvivő délelőtt háromnegyed 11 órakor Chamberlain miniszterelnökkel és Halifax külügyminiszterrel megbeszélést folytatott.

A Havas ügynökség londoni jelentése szerint György angol király aláírta a szárazföldi, tengeri és légi-haderők általános mozgósításáról szóló rendeletet.

A Reuter sajtóügynökség jelentése szerint Lengyelország követe pénteken reggel megjelent lord Halifax külügyminiszternél és közölte, hogy Németország megtámadta Lengyelországot s megállapítható az egyenes támadás, amelyről az angol-lengyel szerződés, mint lehetőségéről ír. A lengyel követ kérte az angol külügyminisztert, hogy az angol-lengyel szerződést érvényesítse.

Az United Press jelent, hogy Racinsky gróf, londoni lengyel nagykövet az angol külügyi hi-

vatalban tett játogatásával kancsolathoz a lengyel nagykövetségen megerősítik, hogy Racinsky utalt az angol-lengyel szövetségi szerződés első cikkelyére, amely így rendelkezik, hogy a szerződés alkalmazásának időpontja be következik, ha Németország közvetlenül megtámadja Lengyelországot. Halifax külügyminiszter azt válaszolta, hogy teljesen osztja a lengyel kormány felfogását és maga is azt tartja, hogy alkalmazni kell a szerződést. Miután Varsó tudatta Londonnal, hogy az ellenségeskedések megkezdődtek, itt most várják a diplomáciai lépést, amely abból fog állni, hogy a len-

KIADÓ

Bucuresti központjában Strada Berzei No. 19.

egy nagy ház, egyedülálló az udvarban, megfelel: intézmények, irodák, áruaktár, iparüzem, iskola stb. részére.

Földszint: 1 iroda 6 m.×4 m.
" 1 " 3 m.×3,45 m.
" 1 " 8 m.×5,70 m.
" 1 terem 28 m.×7 m.
" 1 " 4 m.×4,35 m.
I. emelet: 1 " 32,20 m.×7 m.
II. " 1 " 10 m.×7 m.
1 padlás 21,50×7 m.

Viz, kanalizáció, központi fűtés, villanyvillágítás, nagy udvar.

A'ánlatokat kérünk: Librăria SOCEC, Casseria Generală címre București.

gyel kormány levélket intéz Londonhoz és Párizshoz és katonai segítségüket kéri.

BUDAPEST:

Kivételes intézkedések Magyarországon

Budapestről jelentik: A magyar kormány pénteken a következő felhívást tette közzé, Teleki Pál kormányelnök aláírásával:

— Magyarország népeihez! Az európai helyzet ma súlyosabbra fordult. Az államok egész sora, közülük több közismert semleges állam is különleges intézkedéseket tett az ország rendjének, termelési folytonosságának és lakossága életfeltételeinek zavartalan biztosítására. A magyar kormány az adott helyzetben kénytelen hasonló intézkedéseket hozni. Ezért elrendeli a kivételes hatalom életbeléptetését, az egyesületi és gyűlékezési jog korlátozását, a kitiltást, őrizet alá helyezést, internálást, belföldi sajtótermékek cenzúrázását és a külföldi sajtó ellenőrzését. Intézkedéseket tett a kormány egyes anyagok és készletek zár alá vételéről, az iparban, a bányászatban alkalmazottak munkaidejének korlátozásáról, és a fizetési szabadság felfüggesztéséről, valamint az áruk színvonalának rögzítéséről. Elvárom Magyarország józan lakosságától, hogy általános közérdekből, valamint minden egyes polgár jól felfogott érdekében arra törekedjen, hogy a hatóságok hazafias munkáját megkönnyítse.

POZSONY:

A lengyel-szlovák konfliktus

Pozsony. A szlovák hivatalos hírszolgálati iroda a következőket jelent:

— A lengyel kormány tiltakozását jelentette be egy a pozsonyi külügyminisztériumban, mint a varsói szlovák követségen. Tiso miniszterelnök augusztus 28-án, a szlovák néphez intézett felhívása miatt, amelyben Tiso együttműködésre hívta fel a szlovák népet a Szlovákiába bevonuló német csapatokkal.

A varsói szlovák követ kifejtette kormánynak azt az álláspontját, hogy a múlt év őszén megkötött szlovák-német egyezmény értelmében az állam politikai függetlenségének s sérthetlenségének megvédése céljából ehhez a szlovák kormánynak joga és lehetősége volt, anélkül, hogy ezzel támadó szándékai lennének. A lengyel kormány biztosította a szlovák kormányt, hogy semmiféle támadó szándéka nincsen a szlovák állam és a szlovák nemzet ellen, mit a szlovák kormány tudomásul vett azzal a megjegyzéssel azonban, hogy hasonló baráti nyilatkozat az elmúlt év őszén nem akadályozta meg a lengyel kormányt abban, hogy szlovák népi és történelmi területeket utimátum formájában stratégiai okokból ne követeljen. Ezért tehát a legmeggyőzőbb bizonyítéka volna a lengyel kormány nyilatkozatának az, ha visszatér a területi status quo alapjára.

(FOLYTATÁS A 7-İK OLDALON)

CORSO

A mai izga mas időkben mindenkinek kötelessége megnézni két szenzációs és aktuális hatalmas premierfilmünket: 5, 7 és 1/10.

I. A HALÁLLEGIÓ

az angol és amerikai hadsereg eredeti felvételeivel.

II. AFEKA BEJTELMEI

izgalmas dsungel-film Vajda László rendezésében.

EZ VOLT A DANZIGI KÉRDÉS

HOGYAN SZÜLETETT MEG A SZABAD ÁLLAM?

„Danzig szabadállam“ 1939. szeptember elején megszűnt. A történelmi jelentőségű sorsforduló napján, ebben a világraszóló drámai helyzetben, nem lesz érdektelen annak tárgyjelölés feltárása, hogy voltaképpen mi módon is született meg ez a kis Szabad Állam Keletporoszország testéből, anélkül, hogy a békekonferencián államként Lengyelországhoz csatoltatott volna.

A danzigi szabad állam létesülésének izgalmas fordulataiban gazdag története Washingtonból indult el 1918. január 8-án, amikor a világháború véres tobzódása közben Wilson a volt amerikai elnök, aki akkor kezében tartotta az európai nemzetek sorsának mérlegét, a Kongresszison előadta az ő világhíres 14 pontját, amik közül a 13-ik pont szövege így hangzott:

— Kell léteitlen egy független lengyel államot, amelyik magában foglalja mindazokat a területeket, melyeken vitatlanul lengvelek laknak, szabad és biztos kijárással a tengerhez.

Ennek a wilsoni szózatnak hatása alatt alakult a Lengyel Nemzeti Bizottság, azt a feladatot tűzve ki maga elé, hogy mennél hatalmasabb, mennél szebb és mennél gazdagabb új birodalmat teremtenek régi nemzeti dicsőségük újból feléltendő romjaiból.

A bizottság hatalmas történelmi és néprajzi anyagot gyűjtött ezeket ellátva megfelelő térképekkel s így fogott hozzá nagyszabású és lelkes propagandamunkájához, főleg Amerikában és Franciaországban.

Némely lengyel tényezők Keletporoszország ellen irányuló területi követeléseikkel túlmeszre is mentek, de abban a tekintetben tökéletesen egyhangú volt az egész lengyel nemzeti közvélemény, hogy a Visztulának, amelyet lengyel nemzeti folyónak neveztek, végső-végre ki egészen a tengerbe ömléséig, lengyel földön kell folyania, s azonkívül széles és szabad szárazföldi kiárást is követeltek a tengerhez, mint a virágzónak induló hatalmas új birodalom nélkülözhetetlen szülőkészségét s abban a kívánságban is egyhangú volt az egész lengyel közvélemény, hogy Danzig Lengyelországhoz csatoltassék, mint az új birodalom tengeri kikötővárosa.

Ezek a lengyel törekvések különösen nagy visszhangra találtak Franciaországban. Pichon külügyminiszter ennek így módon adott kifejezést:

— Lengyelország legyen erős és nagy, igen nagy (forte et grande, très grande).

Ebben a franciákat nemcsak érzelmi szempontok vezették, hanem az a féltés, hogy a lezülött Oroszország rovására Németország későbbi hatalmi terjeszkedési politikát követhet és ezért akartak egy minél hatalmasabb Lengyelországot iktatni a két nagy birodalom közé. Ezt a francia szempontot megerősítette Lansing amerikai államtitkár is aki már 1918. szeptember 21-iki emlékiratában kifejtette egy nagy lengyel birodalom felállításának szükségességét a franciákkal egyező szempontból, s már ott kifejezetten követelte Danzigot, mint kikötővárost Lengyelország számára.

Wilson kezdetben nem akart ilyen messze menni, hisz Danzig vitatlanul teljesen német város, már pedig akkor ő még mereven a néprajzi elven állott, amint azt a fentebb idézett 13. pont is mutatja. Wilson csak annyit akart, hogy a Visztula nemzetközi semleges folyónak nyilvánítsák, mint a Duna, Danzigban felállítandó lengyel kikötővel.

De a kitünő lengyel propagandának sikerült egészen megnyernie a magy számára dr. R. H. Lord amerikai professzort, Wilson bizalmas tanácsadóját, aki a lengyel követelések fanatikus harcosa lett. Az ő befolyására, de a párisi közvetlen hatások sulya alatt is, Wilson a békekonferencián a lengyel kívánságot tette magáévá Danzigot illetőleg is.

1919. január 5-én Pichon francia külügyminiszter felhívta a Lengyel Nemzeti Bizottságot, hogy a január 18-án tartandó teljes ülésre küldjön két megbízottat. Ebben a tényben már bent rejtett az új lengyel birodalom fogalmának tényleges elismerése. Dmowski, a lengyel bizottság vezetője január 29-én a Tizek bizottsága előtt nagy hatással és sikerrel adta elő a lengyel kívánságokat, természetesen ide értve Danzig teljes bekebelezését is Lengyelországba.

A lengyel ügy elintézésére kiküldték az ugynevezett Területi Bizottságot, melynek Cambon, a jeles francia államférfi lett az elnöke s dr. R. Lord, a fanatikus lengyelbarát az előadója. Ez

a bizottság a helyszínen is tanulmányozta a kérdést.

Március 17-én döntött arról a Bizottság, hogy minő javaslatot terjesszenek a teljes hatalmú Négyes Bizottság (Big Four) elé, amelynek köztagok tagjai voltak: Wilson, Clemenceau, Lloyd George és Orlando.

A bizottság kebelében elkezdődött vita folyt le, főleg Danzignak Lengyelországba való teljes bekebelezését illetőleg, de a végeredmény mégis az lett, hogy a bizottság egyhangúlag Danzig bekebelezése mellett foglalt állást.

Ezt a javaslatot Cambon március 19-én referálta a négy világhatalom urnak.

Ekkor következett be azután az a meglepő fordulat, ami Danzig jövő sorsát hordozta méhében:

Lloyd George, aki eddig beje se szólt a dologba, váratlanul, általános elképedésre drámai erővel tört lánzsát amellett, hogy miután Danzig tökéletesen német város erkölcsi lehetetlenség, hogy az bekebelezessék Lengyelországba. Megfogott a bizakodó mosoly a lengyelbarátok ajkán.

Megindult a nagyszabású kapacitáció, hogy Lloyd George-ot más nézetre tereljék, de minden törekvés hiábavalónak bizonyult. Lloyd George hajthatatlan maradt. Paderevskinek, a másik lengyel kiküldöttnek Lloyd George személyes barátjának könyörgése ellenére is, Március hónap hátralévő napjaiban Danzig volt a főtéma Párisban.

A francia lakok nekimentek Lloyd George-nak, amire ő dühösen azzal válaszolt, hogy követelni fogja a konferenciának egy más semleges városba áttételét. A színpalak mögött állandóan folyt az elkezdett vita Danzigról minek végre is az lett az eredménye, hogy Wilson és Lloyd George kompromisszumot kötöttek s így született meg Danzig Szabad Állam. Eszerint a versaillesi békeszerződés 100. és következő pontjai értelmében, illetve az 1920. november 9-én megkötött párisi szerződés szerint az újonnan megalakuló kikötőváros-állam helyileg szabad állam, önálló fővárműveléssel, 8 tagú kormányzótestülettel (Senatus), s nem része a Lengyel Birodalomnak, hanem a Népszövetség oltalma alá helyeztetik, ami a Danzigban székelő népszövetségi főbiztos állásában is kifejezésre jut, aki a lengyelek és a danzigi kormány között előálló minden vitában első fokozat bíraskodik, a végső döntésre a Népszövetség tanácsa révén illetékes. Az állami függetlenség az önálló népszövetségi jogban is kifejezésre jut. Jogilag csak danzigi állampolgárok vannak, a lengyelek Danzigban idegen alattvalók.

Viszont Danzigra egyszerűsmindekkorra kötelező az egységes vámterület Lengyelországgal önálló vámkezeléssel, de a varsói fővárműveléssel.

A Magyar Népközösség közbenjárásán

Kiutalták Kolozsváron a nyugdíjnélküli nyugdíjasok illetményeit

Kolozsvár. Köztudomású az, hogy azoktól a nyugdíjasoktól, akik nem tudták igazolni állampolgárságukat, múlt év májusában megvonták a nyugdíj kifizetését. Ez a sajnálatos eset arra indította a Magyar Népközösség kolozsvári tagozatának vezetését, hogy lépéseket tegyen ez ügyben. A tagozat vezetősége kimutatást készített a nyugdíjuktól megvont nyugdíjasokról s azt memorandumba foglalva, felterjesztette a királyi helytartóhoz, kérve, hogy amíg az állampolgárságuk végleges rendezést nyer, a birtokukban lévő és állampolgárságuk jogosultságát igazoló iratok alapján továbbra is folyósítsák nyugdíjukat. Most öröndetes intézkedés történt ez ügyben. Ugyanis a közbenjárás

SPORTVONAT BUDAPESTRE

utlevél nélkül

csak egy személyazonossági igazolvánnyal

Aradról indul szeptember 12-én
Budapestre vissza szeptember 18-án

Az utazás ára Lei 1.800 személyenként.

oda-vissza számozott 3-ik osztályú vagonokban.

A budapesti szálloda és kirándulások költsége leiben fizethető.

Jelentkezési határidő szeptember 5-ig

Jelentkezések:

„EUROPA-ROMANIA“

Menetjegyirodában

SÁNDOR könyvkereskedésben

szemben a megyei prefekturával.

felügyelete alatt; a lengyel külügyminiszter képviseli Danzigot külpolitikai vonatkozásban, de emellett a Senatus, mint államkormány vezetheti a külpolitikát, Danzig vasutait a lengyel állami vasuti igazgatóság kezeli, van Danzigban külső lengyel postahivatal, a kikötőt közösen kezeli egy svájci elnökkel s Lengyelországnak joga a kikötőben a Westerplattenen katonai őrség tartania, a lengyel érdeket főkomisszárius képviseli Danzigban, amely nem lehet se katonai, tengeri bázis, nem építhet erődítéseket, nem lthat elő területén hadianyagot, s alkotmány, Népszövetség beleegyezése nélkül nem változhatja meg.

Ilyen, eléggé cifra kompromisszumot kötöttek Danzigról Wilson és Lloyd George, ami a németek és lengyelek között a fentebb már említett 1920. november 9-iki párisi szerződés épített ki részletesen.

Hamarosan kiszült, hogy a felemás államalakulat nem néz áldásos jövő elé. Első percből kezdve megindultak a villongások. A lengyelek nem adták fel a nemzeti reményt, hogy Danzig egyszer majd mégis csak be fog olvadni Lengyelországba, viszont a danzigi kormány és törvényhozás a teljes és korlátlan állami függetlenség felé törekedett.

Az újabb eseményeket már ismeri minden utazó.

FORUM filmszínház.

MA

Telefon 20-10

A nők, a szerelem és a fiatalság filmje.

„KENTUCKY“

A szenvedélyek városa

LORETTA YOUNG és RICHARD GREENE

Előadások: 3 óra, 7.15 és 9.30 kor.

HIREK

ARADI KOZLONY

Telefon: 11-51. Sürgőnyeim: KOZLONY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
ARAD, Bul. Reg. Maria No. 19.

Előfizetési árak:

Égész évre . . . 840 le || Negyedévre: 210 le
Félévre . . . 420 le || Egy hónapra 70 le

Lezárult az Aradi Közlöny eredményes „ifjúsági pályázata“

Fischer Aladár főgimnáziumi igazgató elnökletével két héten belül dönt a bírálóbizottság a beérkezett pályázatok felett.

Az elmúlt nyár elején, amidőn bezárultak az iskolák kapui, az Aradi Közlöny szerkesztősége szellemi mérkőzésre hívta fel a tanulóifjúságot. Átérezve annak jelentőségét, hogy a szellem edzése a jövőnk erejét jeleníti, három pályatételt tűztünk ki. A pályatételeket a tanulóifjúság legszélesebb érdeklődési köréből merítettük:

1. Irodalmi pályatétel. 2. A megfigyelő képesség vizsgálja és a diák lelki életének tükröződése, vagyis e pályatétel keretében „Diák-típusok“ címen néhány jellegzetes diákegyéniséget írtak meg a pályázók. 3. A falu élete. E tétel keretében pályáztak a diákok néprajzi dolgozatokkal, népszokások színes leírásával, kallódó népdalok s költemények ismertetésével és eredetének kutatásával stb.

A július 25-én megjelent lapszámunkban hirdett pályázatunk határideje: szeptember 1. — A pályázatok benyújtási határideje lejárt s most örömmel állapíthatjuk meg, hogy számos érdekes pályamunka érkezett szerkesztőségünk címére.

Mint ismeretes, az Aradi Közlöny szellemi mérkőzésének levezetését és a bíráló bizottság elnökségét Fischer Aladár, az aradi római katolikus főgimnázium igazgatója vállalta el. Az Aradi Közlöny címére érkezett pályamunkákat tehát eljuttattuk a bírálóbizottság elnökehez, Fischer Aladár igazgatóhoz, aki kijelöli majd a bírálóbizottság tagjait. A pályamunkák gondos átanulmányozása után, — minden valószínűség szerint két hét múlva, — hirdeti eredményt a bíráló bizottság.

Az Aradi Közlöny szerkesztősége a legkitűnőbb dolgozatokat külön-külön 500 le első díjjal jutalmazza. A második és harmadik díj: értékes könyvjutalmak. — Érthető tehát, hogy nemcsak a diákok, hanem a szülők is nagy érdeklődéssel várják a bírálóbizottság döntését: kiket érdemesít a bírálóbizottság az első díjakra a háromtételű pályázat keretében? . . .

— ZÜRICH TÖZSDEZARLAT: Páris 20.70, London 18.75, Newyork 445.

Titkos lesz a francia kamara szombati ülése. A francia kamara szombaton este tart ülést, a nagy eseményekre való tekintettel valószínűsítik, hogy titkos lesz.

— Új angol kormánytagokat emlegetnek. London. A vatott körök szerint két napon belül kiegészítik az angol kormányt és új tagokként Churchill, Eden, Greenwood, a munkáspárt vezére és Sir Archibald Sinclair, a liberálisok feje is belép.

— Hollandia képviseli ezentúl Lengyelországban a német érdekeket. Amszterdamból jelentik: Hágai jelentés szerint a német kormány felkérte a holland kormányt, hogy Németország érdekelt képviselője Lengyelországban. A holland kormány a német kérést teljesítette.

— A római lengyel nagykövet bejelentése. Rómából jelentik: Lobusowsky római lengyel nagykövet pénteken délután kihallgatáson jelent meg Ciano külügyminiszternél, akivel közölte, hogy péntekre virradó éjszaka német részről támadás érte Lengyelországot. Ciano gróf olasz külügyminiszter a bejelentést támogatásul vette.

— Ma ül össze a kanadai parlament. London. A kanadai parlamentet szombatra összehívták.

— Teljes elsőtételt rend Németországban. Berlin. A mai nappal kezdődőleg egész Németország területén életbeléptették a teljes elsőtételti rendeletet, mely a magánlakásokra is vonatkozik.

— Vlaszuc kapitány temetése. Bucurestiből jelentik: Tegnap temették el nagy gyászpompával Vlaszuc Vladimir repülőkapitányt, aki a medgyesi baleset következtében meghalt. A temetésen megjelent Paul Teodorescu légügyi miniszter is.

— Véres családi dráma Cernăuți-ban. Cernăuți-ből jelentik: Megrendítő családi dráma történt tegnap. Sofia Dasches 38 éves asszony három héttel ezelőtt elvált férjétől, aki Hotinba költözött. Az asszony leányával és fiával élt együtt és mintegy egy évvel ezelőtt szerelmi viszonyt kötött egy cernăuți-i kereskedővel. Emiatt a gyermekek el voltak keseredve és a fiu közölte anyjával, hogy apjához utazik és kérte anyját, hogy készítse elő csomagjait és adion pénzét neki. A fiu közben még kérte anyját, hogy vessen véget a viszonynak, de mivel kérelme hiábavalónak bizonyult kést ragadott és többször beleszurt anyjába. Ezután felvágta saját ereit. Mindkettőjüket súlyos állapotban kórházba szállították.

— BIZÁNCI ARANYÉRMEK KERÜLTEK NAPVILÁGRA A DOBRUDZSAI ÁSATÁSOK SORÁN. Bucurestiből jelentik: A dobrudzsai régészeti ásatások teljes erővel folynak Szakértői irányítás mellett naponta kerülnek napfényre egyre érdekesebb tárgyak, amelyek a román föld múltjára utalnak. A Dobrudzsa északi részében levő Emisalanban talált tárgyak mellett most Dinogetia várának feltárt romjai ígérkeznek szenzációsaknak. Dinogetia Galatival szemben egy szigeten volt és hadászati szempontból még ma is jelentősége van. Az ásatások során eddig 106 igen szép bizánci aranyérmét találtak. Ebből 103 II. Basileus és ennek fivére, Konstantin képét viselik.

— Vérhasiárvány Kolozsváron. Kolozsvárról jelentik: Jelentettük hogy Kolozsvárt vérhasiárvány tört ki. A járvány egyre jobban terjed. A városi tisztifőorvosi hivatalhoz beérkezett jelentések szerint a járványos megbetegedések száma egyre növekszik. A súlyos, pusztító betegséget romlott és mosatlan gyümölcs fogyasztása okozza. Az egészségügyi hatóságok minden szükséges óvintézkedést megtettek.

Egy aktuális találmány:

műszer a gázmérgezés ellen!

Kopenhága Bohr dán professzor, akif fizikai Nobel díjjal is kitüntettek már, olyan különleges oxigén-telítő műszert szerkesztett, amely hathatósan segít gázmérgezetek megmentésére. . . A Nobel-díjas dán tanár ötezer készületet gyártott.

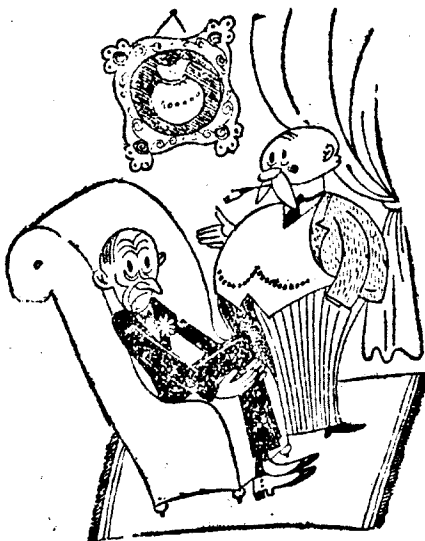
— A szatmár-nagyvárad egyházmegye híveinek zarándoklata Radnára. Nagyváradról jelentik: Fiedler István szatmár-nagyvárad megyéspüspök az idén is vezet zarándoklatot Radnára. A zarándoklat szeptember 16—23-ik napjain lesz s az előkészületek már folynak a püspöki hivatalban. A zarándoklatra már most felhívjuk lapunk olvasóinak és az egyházmegye híveinek figyelmét s arról részletesebb értesítéseket később közlünk.

— Meglopták alvás közben. Leibovici Zibu botanikai kereskedő Bucurestiből az éjszakai vonattal Temesvárra utazott. A vonaton néhány órán keresztül aludt és amikor fölébredt, rémülten vette észre, hogy ellopták huszezer lei értékű aranyóráját. A károsult kereskedő az esetről a temesvári vasúti rendőrségre jelentést tett.

— Kellemetlen vasúti kaland. Bredan Petru bokasáni lakos a rescai vonattal Temesvárra érkezett, hogy hadgyakorlatra vonuljon be ezredéhez. Utközben ismeretlen tettes ellopta a tárcáját, amelyben többszáz lei készpénze és valamennyi katonai és polgári irata volt.

— Vadászserencsétlenség áldozata lett egy máramaroszigeti diák. Ilinczy Livius 18 éves diák, a máramaroszigeti kereskedelmi iskola tanulója édesapjával, Ilinczy Emil tisztviselővel vadászni ment. Vadászat közben Ilinczy Emil az egyik bokor alján gombákra bukkant. Vadászfegyverét a bokor melletti fához támasztotta és hozzáállt a gombaszedéshez. A fegyver azonban eldőlt és elsült az ütődés következtében. A kiröppenő golyó súlyosan megsebesítette fiát, Ilinczy Livius, akif a szigeti kórházba szállították. A szerencsétlen fiatalembert azonban nem lehetett megmenteni, behalt sérüléseibe.

Milliomosok egymás között

— Ráírttem, hogy a pénz nem boldogít. Talvay volt hat millióm, az idén már hét van és tudis Isten — mégsem vagyok boldogabb. . .

MEGHIVÓ

a buzsáki, Mosóczy-telepi és a mikelakai magyarságnak

A romániai Magyar Népközösség aradvárosi tagozatának szervezése során szeptember 2-án, szombaton este 9 órakor a buzsáki kerület magyarsága tartja tisztikar-választó közgyűlést a Venetiei-uca 1 szám alatt levő Varga-féle vendéglő nagytermében.

Szeptember 3-án, vasárnap délelőtt 10 órakor a Mosóczy-telep, Gutzjahr-telep és a 6. Vánatori-uton lakó magyar lakosság találkozik össze a fűtőn levő Katolikus Kör nagytermében, hogy megválassza e kerület tisztikarát.

Ugyancsak vasárnap délután 5 órakor jön össze Ujmikelaka, Omikelaka és a Postarét magyar polgársága a Hajós-féle vendéglő nagytermében, hogy megtartsa a tisztikar-választó közgyűlést.

Tisztelettel felkérjük a fentnevezett kerületek magyar lakosságát, annak minden férfi és nőtagját akár már beiratkozott, akár még nem, hogy a közgyűlésen minél nagyobb számban megjelenjen szíveskedjenek, hogy ezzel is kifejezésre juttassuk összetartásunkat és magyarságunkhoz való ragaszkodásunkat.

A közgyűlések megtartására a hatósági engedélyek rendelkezésünkre állnak, így semmi akadály nincs annak, hogy ezek a kerületek is megválasszák azokat a magyar férfiakat, akiket a kerületek vezetésére alkalmasnak találnak.

— Az aradi Evangélikus Nőegylet szeretettel várja vendégeit 4-én hétfőn délután 6 órakor a Lidó kerthelyiségében tartandó üzsönnyán.

— Ungár V. Gyula temetése. Nagy részvét mellet helyezették örök nyugalomra Ungár Vilmos Gyula gabonakereskedőt az új zsidótemetőben. Délután fél három órakor zsufozásig megtelt az új zsidótemető előcsarnoka az elhunyt hozzátartozóival, barátjaival és tisztelőivel, akik könnyes szemmel kísérték utolsó útjára a korán elhunyt Ungár Gyulát. Képviseltette magát a temetésen az AMTE vezetősége is, melynek lelkes tagja volt és koszorút küldtek koporsójára mindazok, akik mélyszégyen fájdalommal búcsúztak a felejtetetlen baráttól. — Az Aradi Munkás Testező Egyesület Ungár Vilmos ravatalára szánt koszorúmegváltás címen a Szeretetház javára 100 lejt adományozott.

— Dr. Vula Salvator, a szülészeti klinika és bábaképző igazgató-főorvosa szabadságáról hazakerkezett, niből rendel.

— Sirkövetés. Özv. Weinberger Morné sírkövének felavatása szeptember 3-án, vasárnap délelőtt fél 11 órakor lesz a régi zsidótemetőben.

Polgár Sándor sírkövének felavatása szeptember 3-án, vasárnap délelőtt 11 órakor lesz a régi zsidótemetőben.

— A Zs. Nőegylet Ifjúsági tagozata tisztelettel meghívja Napközi Otthona pártfogóit, szept. 3-án, d. u. 5 órakor tartandó kávé- és fogylalt-délutánjára, amelyet Napközi Otthonának javára a Zs. Kulturház összes termeiben és kertjében rendez meg. (Str. Consistoriului 18) Érd. köldöket, gyermekeket, örömmel lát a rendezőség.

— Tekehírek. Az aradi tekekerület vezetősége a vasárnapi avatóünnepélyvel kapcsolatban a következőket hozza az egyesületek tudomására: Vasárnap reggel 9 óra 15 perckor tartoznak az egyesületek vezetői és aktív játékosai az AAC-pályán megjelenni. Ekkor tartja Mihoc Fftimiu a nagyvárad kerület elnöke, a tekeszövetség nevében az avatóbeszédet, majd megnyitja az avató közgyűlést, melyen az aradi kerület tisztikarát választják meg az egyesületek elnökei. — 11 órától 1 óráig az összes pályák felülvizsgálását és végleges hitelesítését eszközli Mihoc elnök és Pascu delegátus. Felkérjük az egyesületeket, hogy ez alkalommal pályáikat diszítsék fel és a király képével lássák el. 3 órakor kezdődik a délutáni csapatverseny első mérkőzése, mely után 4 órakor a csapatok az elnökeik vezetése mellett a rendőrségi zenekar zenéjére felvonulnak, minden egyesület tehát 4 órára a pályán kell, hogy legyen. A válogató bizottság a péntek esti verseny után a válogatott csapatot a következőképpen állította össze Temesvár ellen: Maccian, Bardócz, Szalma, Lengyel, Lészay, Heidrich, Turturen I., Filipás, András, Román, Szendrei I. és Albertszky. Tartalék: Rosenzweig, Nagyvárad ellen: Pascu, Hanga, Curila, Csiky, Fritz, Schmeltzer Pálffy, Varga S., Kertész, Magyar Böszörményi, Szabó Z. Tartalék: Wittmer.

— Ellopták egy aradi szücsmester tolvaját. Az aradi rendőrség detektívjei az éjszaka folyamán elfogták Ciurar Ioan ismert cigánybetörőt, akiről kiderült, hogy néhány nappal ezelőtt betört Terschánzki Gyula aradi szücsmesterhez, ahonnan két szücsnyezket lopott el. — Ugyancsak elfogták Hamza László ismert tolvajt is, aki Hoffmann Morné Vichentiu Babesucca 16. szám alatt lakó kereskedőtől 23 női ruhát lopott el.

INSPEKCIÓS GYÓGYSZERTÁRAK:

FÖLDES gyógyszerár, Str. Eminescu.
KÁRPÁTI gyógyszerár, Bul. Reg. Ferdinand
ROZSNYAI gyógyszerár, Piata Avram Iancu

PÁRIS:

Óvintézkedések a polgári lakosság védelmére

Páris. (Rador.) A belügyminiszter közleménye: A kormány ismétlen figyelmezteti Páris lakosságát, hogy azok, akiknek vidékén is van

lakásuk, vagy menedékhelyük és elhatározták, hogy elhagyják Páris, haladéktalanul utazzanak el a fővárosból.

Franciaország is elrendelte az általános mozgósítást!

Páris. A francia kormány elrendelte az általános mozgósítást. Az általános mozgósítás első napját szeptember másodikára tűzték ki. A francia parlamentet szombatra összehívták. Az ostromállapotot kihirdették.

A péntek délelőtti minisztertanács jóváhagyta a francia szárazföldi, tengeri és légi haderő mozgósítását a francia szárazföldön a tengeri és légi haderők mozgósítását pedig a tengeren és a francia területeken. Algírban, a gyarmatokon és mindazokon a területeken, amelyek Franciaországhoz tartoznak. A mozgósítás első napja szeptember 2.

A minisztertanács második rendelete hevezeti az ostromállapotot Franciaország 89 megyéjében, a belföldi területen és Algír három megyéjében.

A harmadik rendelet alapján szeptember 2-ára összehívják a francia kamarát és szenátust.

Bonnet külügyminiszter pénteken délelőtt kihallgatáson fogadta a párisi lengyel, amerikai, olasz és angol nagyköveteket.

Páris városának felhívása

Páris. (Rador.) A párisi városi tanács felhívást intézett a lakossághoz és többek között az alábbiakat közölte:

Párisiak! A köztársaság kormánya kénytelen volt elrendelni az általános mozgósítást. A haza veszélyben van. Mint mindig, Páris polgárai most is a legnagyobb nyugalommal és hidegvérrel teljesítsék kötelességüket. Eljen Franciaország!

RÓMA:

Hitler távirata Mussolinihez:

„Olaszország katonai segítségét nem kérem!”

A londoni rádióleadó romániai időszámítás szerint este hét órakor a következő közleményt adta:

— A Stefani-iroda jelenté Rómából: Hitler német birodalmi vezér és kancellár a következő táviratot intézte a Ducehoz:

— Köszönöm azt a segítséget, amelyet Németországnak az utóbbi időben adott.

Meg vagyok győződve róla, hogy azokat a célokat, amelyeket magunk elé tűztünk, Németország a maga erejével el tudja érni. Olaszország katonai segítségét tehát nem kérem. Köszönetet mondok Önnek azért is, amit a fasiszta és nemzeti-szocialista tengely érdekében a jövőben tenni fog.

Adolf HITLER.

Olaszország nem kezdett semmiféle katonai akcióhoz

Mussolini miniszterelnök elnökletével pénteken délután 3 órakor összeült az olasz minisztertanács. Az ülésen megvitatták az általános nemzetközi helyzetet. Az olasz minisztertanács üléséről nem adtak ki hivatalos jelentést, de közölték a néppel, hogy Olaszország semmiféle katonai műveletet nem kezd.

A Messagero jelentése szerint német körökben bizonyosra veszik, hogy német-lengyel háború esetén a szovjet nem viseltetik majd teljes semlegességgel Lengyelországgal szemben. A Popolo di Roma úgy tudja, hogy a szovjet nem tudja megőrizni semlegességét és Németország mellett beleavatkozik majd a konfliktusba.

Ciano gróf a római szovjetnagykövettel két óra hosszat tanácskozott

Róma. Csak most derült ki, hogy Ciano gróf olasz külügyminiszter szerdán mennyire fontos diplomáciai tanácskozásokat folytatott. Ciano az amerikai nagykövet után az orosz nagykövetet fogadta, akivel mintegy 2

óra hosszat tárgyalt. Római vélemény szerint ez a megbeszélés igen nagy jelentőségű. Ciano ezenkívül szerdán három ízben is fogadta Mackensen német nagykövetet.

Szovjetorosz katonai küldöttség van utban Berlin felé

Berlin. Tegnap a késő éjjeli órákban hivatalosan jelentették, hogy egy Szovjetorosz katonai delegáció utban van Berlin felé. A bizottságot Torkajev ezredes, katonai attasé vezeti. Kordt, a német birodalom külügyi meghatalmazottja pénteken délelőtt 10 órakor látogatást tett a londoni külügyi hivatalban.

Általános mozgósítás Svájcban

Bern. (Rador.) A Havas-ügynökség jelenti: Svájc elrendelte az általános mozgósítást. Bern. (Rador.) A svájci mozgósítás szeptember 2-án kezdődik.

VAR SÓ:

Szétszórták a lengyel légvédelmi útegek a Varsó ellen intézett légitámadás bombavetőit

A varsói rádió bejelentette, hogy Lipski hercegi lengyel nagykövet tudomására adta a német birodalmi kormánynak, hogy Lengyelország minden erejével ellenszereül, hogy megőrizze függetlenségét és becsületét.

Ugyancsak a varsói rádió jelentette, hogy a német bombavetőket sorát szétszórták Varsó felett a lengyel léghárító ágyúk és a lengyel vadászpilóták. Az ottani léghárító úte-

gek Varsótól 30 kilométernyire leltek egy német bombavető repülőgépet.

A lengyel fővárosban a rendes körülmények között folvik az élet, csak a légi támadást jelző készülékek működésekor változik meg a város képe. A légvédelmi szervek a legteljesebben megőrizték a közrendet. Pánik nem volt a városban.

Moscicky lengyel államfő felhívása

Varsó. Moscicky lengyel köztársasági elnök ma a következő üzenetet intézte a lengyel néphez:

— Az elmúlt éjszaka százados ellenségünk megindította támadását a lengyel állam el-

len. Ezt leszögezem Isten és a történelem előtt. Ebben a történelmi pillanatban az állam valamennyi polgárához fordulok azzal a szent meggyőződéssel, hogy az egész nemzet készen áll a lengyel szabadság, becsüle-

Üszi ruhákat, kabátokat fest, tisztít

ALEXANDRU KNAPP SÁNDOR

modernül berendezett vállalata
Str. Bratianu 2-4 szám. Minorita palota. Ep. Radu 10.

tesség megvédelmezésére és hogy meg fogja adni a méltó választ a támadónak. Az Isten áldását kérjük az egész lengyel nemzetre, hogy vállalva küzdjék végig ezt a harcot igazságos szent ügyünkért, a végső diadalig.

A varsói rádió bejelentette, hogy Hitler vezér kiáltványát hadüzenetnek tekintik.

Lengyel hivatalos jelentés a légitámadásról

Varsó. (Rador.) A Pat-ügynökség az alábbi hivatalos közleményt jelenti: Az alábbi támadások történtek eddig Lengyelország ellen: Mysniek város elleni támadás bombavető repülőgépek segítségével. Ugyancsak légitámadás érte Griewo, Chorzele helységeket is, amelyek Varsótól északra terülnek el. Felsősziléziában Neumittelwalden és Richthal elleni támadás. Ezek a helységek Ostrovotól délre fekszenek. Poznan elleni légitámadás, amelyet reggel hét órakor hajtottak végre. Lesno elleni támadás. Zbyszyn határállomásnak a német csapatok általi elfoglalása. Kratta és Przepioe közötti frontszükszon harcokcsik támogatásával történt támadás. Lubliniec, Tarnowski és Gony elleni támadás, amelyet tankoktól támogatott gyalogság hajtott végre. A Gleiwitz-Ratibor közötti szakaszon ugyancsak tanktámadás történt. Krakkó városát légitámadás érte. Ugyancsak repülőgépek bombázták Katowicz várost is. Krakkó mellett sikertelen légitámadást hajtottak végre a német bombavetők az állomás és az alagut ellen. Zakopane Szlovákia felől támadták meg tankok igénybevételeivel. A német csapatok 5 és 6 óra között a Visztula és Deutschheylau között átlépték a lengyel határt. Légi és tanktámadás a Visztula hídjá ellen. A Wesserplatte elleni támadást a helyőrség visszautasította. Flohernél ugyancsak támadást hajtottak végre. Smilownál pedig tankok támogatásával történt a támadás.

WASHINGTON:

Roosevelt óvintézkedései az amerikai hajók védelmére

Washington. (Rador.) Roosevelt köztársasági elnök utasítást adott, hogy az amerikai hajók parancsnokait és a szárazföldi haderő parancsnokait drótnélküli táviratban nyomban értesítsék hogy a német-lengyel ellenségeskedés megkezdődött. A Fehér Ház pénteken délelőtt 9 órakor jelentette, hogy a varsói amerikai nagykövet reggel 7 óra 50 perckor telefonon közölte Roosevelt elnökkel, hogy a német hadsereg behatolt lengyel területre és négy lengyel várost bombáztak a német repülőgépek.

LONDON:

Elhagyta Londont a német megbízott

Kordt, londoni német birodalmi megbízott gépkocsin elhagyta a londoni követség épületét. Kordt távozása délután 2 órakor történt és a gépkocsin nem vitt magával semmi poggyászt. Ezzel kapcsolatban azonban megállapították, hogy a nagykövet csomagjait egy taxi ismeretlen helyre szállította.

KOPENHÁGA:

Kopenhága. A dán parlament pénteken este összeült. A hírek szerint több korosztályt behívna.

HELSINKI:

Helsinki. Az államtanács megtiltotta, hogy Finnország területére idegenek utazzanak. Ugyancsak tiltó rendelkezést adtak ki a vas földre való szállítására is.

Utasítások a légítámadás elleni védekezésre

*

A város a mai napon falragaszokon a következő tudnivalókat hirdette ki; mint előzetes intézkedéseket egy esetleges gáztámadás alkalmával:

I. A lakások belsejéből ne hatoljon ki világosság. A már előzetesen megállapított típusú és az erre feljogosított gyárakban kapható gázálcok előkészítése. A gázálcok felvevésének és viselésének sürgős begyakorlása a hatóságok által rendezett tanfolyamokon. Tudott dolog, hogy egy rosszul felvevő gázmaszk ugyiszlóval semmit sem ér. Ezért igazodni kell az utasításokhoz és azonnal meg kell építeni a gáz elleni menedéket, a hatóságok által elrendelt módon. Szükséges a földalatti helyiségek felszerelése. Akinek nincs saját menedéke, annak tudnia kell legalább azt, hogy merre van a legközelebbi menedékhely, ahová veszély esetén menekülhet. A lakások padlásait ki kell üríteni, úgy hogy ott semmi gyúlékony anyag ne maradjon. A padlásokon két centiméteres homokrétét kell elhelyezni és a helyiség négy sarkában homokkal telt ládákat tenni, hogy gyújtó bombák támadás esetén a rendelkezésre álló homokkal elejét lehessen venni a tüzvésznek.

II. A riadó után (szirénabugás, harangzugás stb.) fogantatosított azonnali intézkedések: Azoknak, akik otthon vannak, első kötelességük a világosság megszüntetése, a redőnyök, ablakablak lezárása, valamint a gáz és villany kikapcsolása. A gázálcot rögtön fel kell venni és a legközelebbi menedékhelyre sietni. A menedék bejáratát nedves ágyneművel, a repedéseket pedig szintén nedves szövetdarabokkal kell eltömni. Ha lehetséges, meg kell támasztani a menedék mennyezetét faoszlopokkal, az ablakokhoz homokzsákokat kell helyezni. A menedékben zajtalanok legyünk, csak akkor étközünk, ha feltétlenül szükséges, a szemet nem kell dörzsölni és a menedéket, amíg jeladás nem történik, nem szabad elhagyni. A családnak egy higadtabb tagja menjen fel a padlásra, hogy eloltsa a gyújtóbombákat, vagy korlátozza a tüzvészt. Azok részére, akik távol vannak az otthonuktól. Azonnal, a rendőr által kijelölt, legközelebbi menedékbe kell sietni. A belépéskor ügyelni kell arra, hogy ne legyen tolongás. Bent a menedék parancsnokának az utasításait feltétel nélkül követni kell. Azok akiket gáztámadás ért és akiknek már nem volt idejük menedékbe sietni, rejtsék el magukat egy vastag fal mögé. Azonnal feküdjenek le a földre, ha a közelben bombák zúgása hallható. Legyenek csendben, ne kiáltanak és ne okozzának pánikot. A gázálcot azonnal fel kell venni, gyors léptekkel, de nem szaladva, el kell távolodni a veszélyes helyről, széllel ellenkező irányban. Ha a gázálc hiányzik, akkor egy nedves kendőt kell szorítani a szájhoz és az orrhoz, a lélegzetet pedig lehetőleg sokáig vissza kell tartani. Nem szabad megérinteni semmiféle, gázzal megfertőzött tárgyat. (Akár az uccán, akár a házban.) A gázálc fedelén lévő írott utasítások szerint kell eljárni: a) Az yperit esetében (mustár-illat): Azonnal meg kell mosni a bőrt szappanos vízzel, aztán ki kell száritani és klormésszel behinteni. Azonnal je kell vetni a ruhát és egy üstben ki kell főzni, majd megszáritani. A szemét lugsavas hipermangánnal kell megmosni, vagy borsavval. Egy pohár meleg vizet is kell inni, amelybe egy kanálnyi nátrium-bikarbonát van. Azonnal el kell sietni az első orvosi segélyt nyújtó helyre. b) Foszfén gáz esetében: (penész szaga). Nyugodtan kell maradni és amíg az orvos megérkezik, a következőket kell tenni: A száját és az orrot gyenge hipermangánoldattal ki kell mosni. Ezenkívül je kell nyelni két csepp étert.

III. A riadó után fogantatosított azonnali intézkedések (rövid szirénabugások, harangzugás, stb.). A lakást, a menedéket nem szabad elhagyni, valamint az uccán sem közlekedni, amíg meg nem történik a hivatalos jeladás. Óvakodni kell a gázzal telített helyektől, amelyeket illetékes csapatok és szolgálatot teljesítők megjelölnek. Sem enni, sem inni nem szabad. Olyan ruhákat sem tanácsos felvenni, amelyek gázyanusnak, ameddig orvosi vizsgálat nem történt. A pincéket, menedékeket ki kell szellőztetni. Az illetékes tényezők minden eszékört igénybe vesznek, hogy kisebbítsék a pusztulást. Az ország lakói azonban ne várjanak mindent az államtól, hanem sajátmaguk is igyekezzenek a közelben lévőkhöz segíteni. A legjobb védekezés a veszedelmek ellen a nagyvárosok elhagyása és a közelben fekvő helyiségekben, birtokokon, szőlőkben, tanyaon, rokonoknál való visszahúzódás. Azok, akik semmiféle katonai, vagy közszolgálatban nem vesznek részt, kötelesek azonnal elhagyni a fővárost a légi-veszedelem kihirdetésekor.

A Magyar Népközösség szervezési programja a Küküllő-mentén

Ismeretes, hogy a Népközösség július 5-én Dicsőszenmártonban népes értekezletet tartott, melyen a vármegye legtekintélyesebb vezetőférfiai jelentek meg a Népközösségek Kisküküllőben való megszervezése céljából dr. Barabás Béla volt orsz. képviselő, Dániel Elemér EMGE felügyelő, Gyárfás Elemér szenátor, László János földbirtokos és Pekri Géza volt magyarpárti elnök személyében öt tagú szervezőbizottságot küldött ki, melléje rendelve dr. Vajda Béla dicsőszenmártoni ügyvédet, a Magyar Párt volt főtákarát.

A szervező bizottság feloszlotta maga között a vármegye magyarlakta községeit, mindenikben felkért az előkészítő munkálatok végzésére egy-egy közismert helyi vezető férfit, ki ellátotta a megfelelő utasításokkal és kirendelt saját tagjait a szervező munkára önként jelentkezők közül központi kiküldötteket az egyes községek alakuló ülésére.

Aminőt a Népközösség szervezeti szabályzata elkészült, ennek alapján a szervező bizottság megkezdte a községi tagozatok megszervezését, hogy ennek alapján — a szabályzat szellemének és rendelkezéseinek pontos figyelembevételével — mielőbb megszervezhető legyen a vármegyei tagozat vezetőse is.

A szervező munka augusztus folyamán lankadatlanul folyt s ámbár a gazdasági munkákra való tekintettel gyülekezésre leginkább csak a vasárnapokat lehetett felhasználni, máris 27 községi tagozat szabályos megszervezése nyert befejezést.

Az egyes községi tagozatok az alábbi sorrendben és módon alakultak meg:

Július 23-án: Küküllővár. Elnök: Eröss József nyug. jegyző, vármegyei közgyűlésre kiküldött tag: Szász Sándor földbirtokos.

Július 30-án: Magyarsülye. Elnök: Nagy Károly, a vármegyei közgyűlésre kiküldött tag: Gillyén Miklós.

Magyarozd. Elnök: Sükösd Sándor ref. lelkész, vármegyei kiküldöttek: Balla István, Kis Lajos, Magyar Ferenc földbirtokosok.

Magyarherepe. Elnök: Benkő Kálmán ref. lelkész, vármegyei közgyűlésre kiküldött tag: Fazakas Árpád földbirtokos.

Magyarbükös. Elnök: Zayzon Gyula földbirtokos, vármegyei kiküldöttek: Gagyai Dénes ref. lelkész és Szász Dezső földbirtokos.

Maroscsapó. Elnök: dr. Felszeghy András földbirtokos, vármegyei kiküldöttek: Kiss Mihály ref. lelkész és dr. Thuróczy Akos földbirtokos.

Augusztus 4-én: Türem. Elnök: Lokody Gáspár plébános, kiküldöttek: Szabó Lőrinc és Enyedy János.

Buzásbocsárd. Elnök: Pataky Gyula ref. lelkész, vármegyei kiküldöttek: Pataky József és Halmafi András földbirtokosok.

Augusztus 5-én: Héderfája. Elnök: Ady Béla ref. lelkész, vármegyei kiküldöttek: Péter Albert és Szöcs János földbirtokosok.

Augusztus 6-án: Bonyha. Elnök: Kovácsy Albert ref. lelkész, vármegyei kiküldöttek: dr. Scheitz Endre gyógyszerész, Bali János földbirtokos és Osváth Barna orvos.

Gogan. Elnök: Benkő József ref. lelkész, vármegyei kiküldött: Biró Sándor földbirtokos.

Gogánváralja. Elnök: Ujj Albert földbirtokos, vármegyei kiküldöttek: Kállay Ferenc ref. lelkész és Dobribán Zakariás földbirtokos.

Küküllődome. Elnök: Pál Tamás unit. lelkész, vármegyei kiküldöttek: Miklós János és Székely György földbirtokosok.

Mikefalva. Elnök: Eperjessy Béla földbirtokos, vármegyei közgyűlésre kiküldött tagok: Keresztes Sándor nyug. jegyző és Nagy Géza ref. lelkész.

Augusztus 20-án: Erzsébetváros. Elnök: dr. Szentpétery János ügyvéd, vármegyei közgyűlésre kiküldött tagok: dr. Gillyén Kálmán ügyvéd, Dobó Antal és Farkas Imre iparosok.

Hosszuaszó. Elnök: dr. Benedek György, ügyvéd, vármegyei kiküldött: Gyárfás Elemér földbirtokos.

Mikeszásza. Elnök: Csűrös Miklós földbirtokos, vármegyei kiküldött: László János ref. lelkész. Bogács. Elnök: Sipos Dénes földbirtokos, vármegyei kiküldött: Kadácsi János földbirtokos.

Küküllőpócsfalva. Elnök: Szász Ferenc földbirtokos, vármegyei kiküldött: Szabó János ref. lelkész.

Augusztus 27-én: Magyarpéterfalva. Elnök: Vinczellér András földbirtokos, vármegyei kiküldöttek: Farkas Károly ref. lelkész és Gáspár János földbirtokos.

Vámosgálfalva. Elnök: Bitay Pál ref. lelkész, kiküldöttek: Nagy Lajos ref. tanító, Hidi András, Keszeg András és Varga István földbirtokosok.

Nagykend. Elnök: Szalma János földbirtokos, vármegyei kiküldöttek: Kály Dénes ref. lelkész és Kuri Mihály földbirtokos.

Egrestő. Elnök: Simon Ferenc földbirtokos, vármegyei közgyűlésre kiküldött tagok: Balási Endre plébános és Székely András ref. lelkész.

Magyarsáros. Elnök: Pataky Mihály, kiküldött: Balázs Akos.

Fennfiekén kívül megalakult még a Népközösség helyi tagozata Bethlenszentmiklós, Magyarbénye Radnó községekben, ezekre vonatkozóan azonban a kiküldöttek még nem terjesztették be az alakuló közgyűlési jegyzőkönyvet a szervezőbizottsághoz, s így a vezetőség nevét nem közölhetjük.

A vármegye 54 magyarlakta községe közül, tehát 27 község, közte Erzsébetváros megszervezése befejezést nyert; hátra van még Balázstaiva és Dicsőszenmárton város és 25 magyarlakta község alakuló közgyűlése, melyek szintén elő vannak készítve, úgy hogy az eddigi tervek szerint szept. 17-én a vármegyei alakuló közgyűlés is megtartható lesz.

Rádióműsor

— Romániai időszámítás. —

SZOMBAT, SZEPTEMBER 2.

Bucuresti, Radio-Romania. 7: Ritmikus torna, lemezek, háztartási és orvosi tanácsok.

Radio-Romania. 12: Időjelzés, sportközlemények, vizállásjelentés. 12.05: Lemezek.

Bucuresti Radio-Romania. 13: Időjelzés, felolvasás. 13.10: Luceafarul zenekar. Alexandru Bojenescu énekszámával. 14.10: Hírek. 14.30: A zene folytatása. 15.10: Időszéri közlemények.

Radio-Romania. 18: A Straja Tarii szervezet órája. 19: Időjelzés, időjárásjelentés. 19.02: A rádiózenekar operettárszleteket játszik.

Bucuresti, Radio-Romania. 20: Mircea Mancaş meséi. 20.15: A rádiózenekar műsorának folytatása. 20.40: Agnia Bogoslava Ion Vasilescu szerzeményeiből énekel. 21: Rádióposta. 21.15: Hírek, sportközlemények. 21.30: Román adás Páris részére. 22.30: Hírek. 22.45: Francia adás Bucuresti részére. 23.45: Hírek Rülldödre franciáj és olaszul.

Budapest I. 7.45: Torna, hírek, hanglemezek, étrend, közlemények. 11: Hírek. 11.20: és 11.45: Felolvasás. 13.10: Beszkárt zenekar. 13.40: Hírek. 14.20: Pontos időjelzés, időjárás- és vizállásjelentés. 14.30: Hanglemezek. 15.30: Hírek. 17.39: Harsányi Gizi meséi. 17.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. 18.10: Orgovánv László novellája Petőfi életéről. Felolvasás. 18.35: Mit kíván a közönség? Hanglemezek. 19.05: Franciaország—Magyarország vizipólómérkőzés II. félidőjének közvetítése. 19.35: Koréh Endre, az Operaház tagja énekel, zongorakísérettel. 20: Halifax angol külügyminiszter. Irta Listowel grófné. Felolvasás. 20.15: Hírek. 20.50: Füszer és csemege. Egy régi bolt története három felvonásban. 22.40: Hírek időjárásjelentés. 23: M. Hir Sári zongorázik, Thury Gizella, a kölni Operaház tagja énekel. 23.40: Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. 24: Balázs Kálmán cigányzenekara muzsikál.

Budapest II. 20.35: Mezőgazdasági félóra. 21: Hírek. 21.20: A házmaster. Irta Beczássv Judit. Felolvasás. 21.50: Csajkovszkij: IV. szimfónia, f-moll. Hanglemeze. 22.35: Időjárásjelentés. 22.40: A rádió szalonzenekara.

Belgrad. 20.40: A nemzet órája. 21: Népi est. 22: Hírek. 22.10: Rádiózenekar. 23: Hírek. 23.15: Vendéglői zene. 24: Táncczene.

Köszönetnyilvánítás

Mindazoknak, akik szeretett jószágos férjemenek és apánknak temetésén résztvettek s ravatalára virágot, vagy koszorút helyeztek s ezáltal fájdalunkat enyhíteni igyekeztek, ezuton mondunk hálás köszönetet.

özv. Nachtnébel Gyuláné és gyermekei.

Sportvonalat Budapestre

utlevél nélkül,

csak egy személyazonossági igazolvánnyal.

Aradról indul szeptember 12-én Budapestre érkezik aznap

Budapestről visszaindul szept. 18-án Aradra érkezik aznap

Az utazás ára Lei 1.800 személyenként oda-vissza, számozott 3-ik osztályu vagonokban.

A budapesti szálloda és kirándulások költsége leiben fizethetők.

Beiratkozási határidő: 1939. szept. 5-ig

Beiratkozások a:

WAGONS-LITS // COOK

menetjegyirodában, ARAD, Minorita-palota

A pontos idő idejében közölve lesz.

A magyar szintársulat köszönete

Mihályi Károly sziniszagató ezúton fejezi ki leg-hálásabb köszönetét úgy a maga, mint szintársulata nevében a város vezetőségének, az összes katonai és polgári hatóságoknak azért az előzékenységet és méltányos támogatást, amelyben a szintársulatot részesítették és hálás szívvel vesz búcsút Aradváros szinipártoló lelkes közönségétől azért a nemes támogatásért, amelyben két hónapon keresztül a társulatot támogatták. A viszontlátással

SPORT

Erős Csibi biztos résztvevője a szeptember 4-5-iki tenisz- versenynek

A Gloria—AAC Caracostea-kupadöntőt is hétfőn és kedden bonyolítják le.

Sportkörökben hallatlanul nagy az érdeklődés a nagyszabású teniszverseny iránt, amelyet hétfőn és kedden bonyolítanak le a Gloria tenispályáin és a verseny bucurestii vendégei közül Tanasescu és Badin már este meg is érkeztek Temesvárra, ahol szombaton és vasárnap versenyeznek. Ugyancsak szombat—vasárnap bonyolítják le Temesváron a TC Kolozsvár—Kadima Camarasescu kupa zónaközi döntőjét, amelyen a Pusztay—Dóczy kettős mérkőzik meg az Ungár—Bartha duóval.

A hétfő—keddi aradi versenyen délelőtti körök kerülnek lebonyolításra a vegyes-páros mérkőzések, délutánként pedig a férfi egyes és a férfi páros meccseket folytatják le.

Ugyancsak a szeptember 4—5-iki verseny keretében kerül lebonyolításra a Gloria és a AAC hölgy-teniszeseinek mérkőzése, amelyet a Caracostea kupa keretében játszanak és erre a mérkőzésre a Gloria részéről Carnic dr. né, Albertné és Dombora, az AAC részéről Irgi Izabella, Stieger, Weichel és Földessy Taci állnak ki. A hölgykupa-mérkőzések mindkét napon délután (egy-egy pályán) kerülnek lejátszásra.

Dabiciu tanár, az alkerületi szövetség elnöke tegnap telefonbeszélgetést folytatott Erős Csibivel, aki örömmel jelentette, hogy résztvesz a versenyen és így most már a teljes mezőny részvétele biztosítva van.

O Megszületett Pernek II. Mióta Pernek elment az AMTE-ből, a vezetőség utánpótláson töri fejét. Most az Aradon tartózkodó Pernek kellemes meglepetéssel szolgált régi egyesületének. Bejelentette a vezetőségnek, hogy pénteken reggel fiatal felesége egészséges fiúgyermeknek adott életet és a kis Pista pár év múlva bizonyára a piros-fekete színekben ruglja majd a labdát — apja helyett.

O Vasárnap délután kettős bajnoki mérkőzés lesz az AAC-pályán. Vasárnap délután 3 órakor a Titanus csapat játszik a Transilvaniával, majd öt órakor az Unirea küzd a bajnoki pontokért az atléta csapatával. Az AAC a következő összeállításban veszi fel a küzdelmet: Thaller — Gábor. Kossik — Egressy. Mladin, Kuluncsics — Kozsnyicza Miklóssy, Vass. Popa, Zoller. Tartalékok: Komlós, Uj.

KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY

Nyolcvanötezer tonna búzát exportált Románia július hónapban

A nemzetgazdasági miniszterium kimutatta készített az ország július havi gabona és hüvelyes-áru kiviteléről. A kimutatás szerint ezekben a cikkekben július hónapban kivitelünk 149.172 tonnát tett ki a múlt év hasonló időszakaiban exportált 69.168 tonnával szemben. Eből a mennyiségből a buza 85.121 tonnát foglalt (1938. júliusában 33.045 tonna), a tengeri pedig 31.542 tonnát (1938. júliusában 9.071 tonna.) A gabona és hüvelyes árukat a következő országokba exportáltuk:

Olaszország 62.835 tonna, Németország 53.115 tonna, cseh és morva protektorátus

11.906 tonna, Görögország 2.329 tonna, más államok 8.947 tonna.

Ez év januárjától augusztusig ezen cikkek kivitele 1.187.888 tonnát tett ki. Országok szerint a fenti időpontban a kivelt a következő országokba bonyolítottuk le:

Németország 237.571 tonna, Olaszország 234.292 tonna, Anglia 217.710, Görögország 99.887, Belgium 77.942, Hollandia 69.870, Dánia 37.807, más országok 152.809 tonna.

A fenti adatokból kitűnik, hogy július hónapban a gabonaművek kivitele 80.004 tonnával meghaladta a múlt év júliusi kivelt.

TUDNI KELL:

Irja: DOKTOR JURISZ

Olvasóinkhoz!

Az Aradi Közlöny mai számában új rovatot nyitunk „Tudni kell” címmel és azzal a céllal, hogy lapunk közönségének praktikus tájékozódását a gazdasági életet érintő különböző rendeletekkel, intézkedésekkel, felmerülő problémákkal kapcsolatban minél jobban szolgáljuk. Új rovatunk vezetését az aradi jogásztársadalom egyik kiváló, úgy jogi, mint gazdasági szempontból nagy gyakorlati rendelkezésű vezető-egyénisége vállalta, aki mindenkor idejében tájékoztatja majd olvasóinkat a mindennapi kereskedelmi, ipari pénzügyi életet érintő rendelkezésekről, azok lényegéről, adóügyi kérdésekről és mindazokról a problémákról, amelyekről a vállalkozóknak, kereskedőknek és iparosoknak saját érdekében valóban — tudni kell. Az Aradi Közlöny olvasói minden bizalommal örömmel fogadják majd ezt az új rovatot amellyel lényegében régi tradícióink úján haladunk tovább: tájékoztatjuk és ezzel egyben szolgáljuk olvasóközönségünk gyakorlati szükségleteit a közélet szociális, gazdasági és társadalmi vonatkozású új keretel között.

*

A Nemzeti Szövetkezeti Intézet nagyfontosságú leirata

Nagyarányu kedvezmények a szövetkezeteknek — Több függőben lévő kérdést tisztáz a leirat

A Nemzeti Szövetkezeti Intézet jogügyi osztálya 80.716—1939. szám alatt nagyfontosságú leiratot intézett a szövetkezetekhez. A leirat jelentőségét emeli az a tény, hogy abban a Nemzeti Intézet számos olyan, a szövetkezetek ügyvitelére szempontjából rendkívüli fontosságú kérdést világít meg, amelyek körül hosszú ideje viták folytak és, amelyek felvilágosításra szorultak. A leiratban közzölt felvilágosítások a következők:

Mindazok a perek és végrehajtási eljárások, amelyeket a szövetkezetek 50.000 lei perértékig indítanak, mentesek az okmánybélyeg leróvása alól, függetlenül attól, hogy a perrel személyek tagjai-e vagy sem a szövetkezetnek. Ezt a kedvezményt tehát a szövetkezetek még abban az esetben is élvezik, ha az ötvenezer lei perértékig terjedő keresetet nem szövetkezeti tag ellen indítják. A fenti perértékig a szövetkezetek által indított perek és végrehajtási eljárások mentesek a repülőbélyeg, valamint az igazságügyi bélyeg alól is.

A leirat ezután a zálogjogtörlési engedéllyel és az ezt bemutató kérvények kérdésével foglalkozik. A központi bélyegbizottság egy régebbi határozata szerint tudvalevőleg a szövetkezetek által kiállított zálogjogtörlési engedély, valamint az erre vonatkozó kérvény bélyegköteles. A Nemzeti Szövetkezeti Intézet említett leirata közli, hogy ha a szövetkezet adósa tartozását kifizeti, a telekkönyvi hatóság a zálogjogot a szövetkezet egy-szerű, bélyegmentes kérvénye alapján törli. Ez az intézkedés arra az esetre vonatkozik, ha az adós tagja a szövetkezetnek, viszont, ha az adós nem szövetkezeti tag, a törlés bélyegkötségeit az adós köteles viselni.

Rendkívül fontos felvilágosítást tartalmaz a leirat a végrehajtások kérdésével kapcsolatban. A közlés szerint abban az esetben, ha a szövetkezet végrehajtást vezet az adós ingóságaira vagy lefoglalja magán, vagy közhivatali fizetését, — akár hány hitelező foglalta is le előbb az adós ingóságait vagy fizetését, a szövetkezetnek mint hitelezőnek

elsőbbsége van a szövetkezeti törvény 186. szakasz 2. pontja alapján az árverésen befolyt vételárra, illetve lefoglalt fizetésre, természetesen az állam, a község és egyben a törvényben előírt privilegizált hitelezők után.

A Nemzeti Szövetkezeti Intézet fenti leirata számos olyan kérdést tisztáz, amely a szövetkezetek szempontjából rendkívül nagy fontosságú és egyszer és mindenkorra lezárja azokat a jogelveket, amelyek a szövetkezeteket a fenti kérdésekkel kapcsolatos ügyekben a jövőben irányítják.

— Változás a Nemzeti Bank temesvári intézetének vezetésében. Suciu Mihályt a Nemzeti Bank temesvári intézetének igazgatóját vezérfelügyelőnek léptették elő és a bank bucurestii központjához osztották be. A temesvári intézet igazgatójává Esanu Gheorghet, a Nemzeti Bank behozatali osztályának vezetőjét nevezték ki. Az új igazgató október 1-én veszi át a Nemzeti Bank temesvári fiókjának vezetését.

— Igazságügyi bélyegekkel kell ellátni az igazságügyminiszteriumhoz intézett kérvényeket. Az igazságügyminiszterium a nagyközönség valamint a bírák tudomására hozza, hogy minden, az igazságügyminiszteriumhoz intézett kérvényt igazságügyi bélyeggel kell ellátni. Azok a kérvényeket, amelyek 4 lejes igazságügyi bélyeg nem szerepel, az igazságügyminiszterium nem intézi el.

— Vásárlások a gabonapiacokon. Bucurestiből jelentik: A gabonapiac az utolsó héten felülénkült és hatalmas arányú vételek történtek. Közel 40 ezer vagon búzát vásároltak össze.

— SZÁZEZER LEIES PÉNZBÍRSÁG AZ INGATLANKÖNYV Vezetésére VONATKOZÓ RENDELKEZÉS MEGSZEGÉSE MIATT. Bucurestiből jelentik: A fővárosi rendőrség megindította az eljárást Mihalescu bucurestii mérnök felesége mint háztulajdonos és Marasoiu Gh. főbíró ellen az ingatlanoknyv vezetésére vonatkozó rendelkezések megszegése miatt. A fővárosi harmadik kerületi járásbírósa a tulajdonost és a főbíró ellenként százezer lei pénzbírságra ítélte. A szigorú ítélet egyike az elsőnek, amelyeket a bíróság az ingatlanoknyv vezetésével kapcsolatos vétségek ügyében hozott.

— A romániai biztosítótársaságok közös szállításmánybízottság irodája megdrágította a háborús kockázat díjszabását. Bucurestiből jelentik: A nemzetközi szállításmányok közös biztosítási irodája amely „Dagena” cég alatt működik, értesítette az exportőrök egyesületét valamint a biztosítótársaságokat hogy a romániai kikötőkből induló áruszállítványokra vonatkozólag a következő díjszabást alkalmazza: a háborús veszélyek elleni biztosítást a földközítengeri kikötőkre vonatkozólag 3 százalékkal drágította meg. Az új szállításmányok díjszabása, melyek Gibralfáron tudni mennek. Angliát is beleszámítva 4 százalékkal emelkedik. A német és olasz kikötőbe irányuló szállításmányokat — bármilyen zászló alatt futó hajóval történik — nem biztosítják. A háborús kockázat elleni biztosítás díjszabása első ízben szombaton drágult meg, amikor a díjszabást 0,25 százalékról 1,25 százalékra emelték a földközítengeri kikötőkre vonatkozólag.

— Temesvárott új terménvértékesítő szövetkezet alakult. Temesvárott Ogorul Bánátean néven új szövetkezet alakult, amelynek célja a mezőgazdasági termények értékesítése. Az alakuló közgyűlésen Pavel Petru mezőgazdasági kamarai elnök rámutatott az új szövetkezet szükségességére és hangsúlyozta, hogy annak működését a mezőgazdasági kamara mindenkor támogatni fogja. Többek felszólalása után Negrufin agrármérnök felolvasta az új szövetkezet alapszabályait, amelyeket egyhangúlag elfogadtak és kimondták, hogy ötszáz lejes részjegyeket bocsátanak ki, amelyek két részletben törleszthetők. A szövetkezet vezetését a következőképpen alakították meg: Elnök: Bogdan Antoniu Pészak. Alelnök: Toma Petru. Kisoda. Pénztáros: Ursica Ioan. Giroda. Titkár: Isacu Sabin. Nyerő. Választmányi tagok: Lăzărescu Arcadie Zsádánv. Herzovi Aurel Nagykomlós Stoia Ioan Remetea. Babescu Moise Kisoda, Pavel Ilie Székessut. Ellenőrök: Dogariu Ioan, Limbalata Andrei és Miclaus Vasile

Legújabb jelentéseink:

Elfoglalták Rybnik városát és bombázták Gdyniát a németek

Berlinből jelentik: A Stefani olasz távirati ügynökség közli, hogy a német hadsereg állítólag elfoglalta Rybnik városát.

Helsinkiből jelentik: A Reuter-iroda jelent: Megnem erősített hírek szerint a német hadiflotta dénteken bombázta Gdyniát.

Berlinből jelentik: A DNB német távirati ügynökség közli Beuthenből: Hajnali 4 órakor egy lengyel bombavető repülőgépen hat bombát dobott le a Hohen Lindener-úti munkásházak környékére. A bombák az utastestre zuhantak, de senkit sem sebesítettek meg.

Berlinből jelentik: A német főhadiszállás a következő hivatalos jelentést adta ki: Hitler vezér és legfőbb hadur parancsára a hadsereg átvette a német birodalom aktív védelmét. A német hadsereg csapatai korán reggel a lengyel határ minden pontján ellentámadásba mentek át, hogy teljesítsék a lengyel támadás elhárítására szóló megbízásukat. A német légi hadsereg felkészült, hogy leküzdje Lengyelország katonai célkitűzését. A német hadihajóhad átvette a Kelet-tenger védelmét.

A DNB közli: A német főhadiszállásról jelentik: A Sziléziában, Pomerániában és Keletporoszországban végzett katonai akció során elvégezték azokat a feladatokat, amelyek az első napra voltak kitéve. A délről nyomuló csapatok a hegyek felől haladva elérték a Neumarkt-Sucha-vonalat és Teschen közelébe kerültek az Olsa-folyón. A lengyel iparvidék déli részén csapataink Kattowicz magasságig jutottak el. A Sziléziában levő csapataink Czestochwa irányába haladnak. A korridornál a német csapatok Brahe felé közelednek és Nakel közelében elérték a Netze-folyót. Graudenzhez egészen közel csata van folyamatban.

A német bombavető-repülőgépek több lengyel repülőteret, mint Putzig Graudenz, Posen, Plock, Lodz, Tomaszow, Radom, Buda, Kattowicz, Krakó, Lwow, Brest és Terespol repülőtereit bombázták és elpusztították azok katonai berendezését. A német tengeriflotta jelentős támogatást nyújtott a német katonaságnak az előnyomulás alkalmával. A német repülőgépek uralják a terepet, annak ellenére hogy jelentős légi hadsereg Németországban van tartalékolva.

A német tengeri flotta egységei elfoglalták állásukat, hogy biztosíthassák a Balti-tengert. A Schleswig-Holstein iskolahajó, amely Neufahrwassernél vetett horgonyt tűz alá vette Westerplattet, amelyet a lengyelek tartanak megszállva. Gdynia kikötőjét a német repülőgépek bombázták.

A német tengeri flotta egységei elfoglalták állásukat, hogy biztosíthassák a Balti-tengert. A Schleswig-Holstein iskolahajó, amely Neufahrwassernél vetett horgonyt tűz alá vette Westerplattet, amelyet a lengyelek tartanak megszállva. Gdynia kikötőjét a német repülőgépek bombázták.

Chamberlain alsóházi beszéde a háboru felelősségéről

Ö százmillió fontot szavazott meg az angol alsóház a kormány háborus költségei számára

Angol és francia demars ment Berlinbe az ellenségeskedések megszüntetésére

Délután hat órakor összeült az angol alsóház, amelynek ülésén Chamberlain kormányelnök a következő beszédet mondotta:

— Röviden óhajtok szólni, mert most a cselekvések fontosabbak a szavaknál. Ki kell jelentenem, hogy a súlyos pillanatért egyetlen embert terhel a felelősség és az a német birodalom kancellárja, aki szenvedélyes elvakultságában a legborzalmasabb szerencsétlenséget zúdítja a világra. Le kell szögezmem, hogy a kancellár mai beszédével kapcsolatban, az úgynevezett német feltételeket Németország soha nem ismertette Lengyelországgal. Tény az, hogy az angol követ javasolta Ribbentropnak, adja át a feltételeket a berlini lengyel nagykövetnek. A német külügyminiszter azonban ingerülten azt válaszolta, hogy semmilyen körülmények között sem óhajtja fogadni Lengyelország képviselőjét. Kijelentem, — folytatja Chamberlain, — hogy Ribbentrop az angol nagykövetnek sem adta át írásban ezeket a feltételeket. Miután ezek szövege nem volt ismeretes előttem, rólik pontosan csak a német rádión keresztül értesült az angol kormány. Közölöm a Házzal, hogy Henderson berlini angol nagykövet megbízást kapott, hogy egyengetse a kibontakozás útját, bírja rá a német kormányt a német csapatok visszavonására Lengyelországból. Amennyiben Hendersonnak ez a ma kapott megbízatása sikertelen lenne és a német kormánytól erre vonatkozó elutasító

választ kanna. — az angol kormány teljes mértékben teljesíti Lengyelországgal szembeni kötelezettségeit és Henderson nagykövet ur nyomban elkéri utlevelét. Közölöm a Házzal, hogy Franciaország berlini nagykövete, Coulongre ur, hasonló utasítást kapott kormányától, tudomásom szerint.

— Hangsúlyozom, — mondotta Chamberlain, — hogy Anglia hadihelyzete ma sokkal megkönnyebbültebb, mint 1914-ben volt; nyugodtan nézünk az események elé, de ugyanakkor leszögezmem, hogy nekünk nincsenek ellentéteink a német néppel, csak annak nemzeti-szociális kormányával. Amíg ez a kormány fennáll és ennek különösen a két legutóbbi évben alkalmazott eljárásai módja, addig nem lehet béke Európában. Elhatároztuk, hogy ennek a

Megérkezett Berlinbe a francia demars

Páris Hivatalosan jelent a francia távirati iroda: COULONDRE berlini francia nagykövet a francia kormány megbízásából ma este hét órakor demarsot nyújtott a berlini birodalmi külügyminisztériumban. A demarsban a francia kormány közli a német kormánnyal, hogy az ellenségeskedések megszüntetését és a német csapatok Lengyelországból történő azonnali és határozatlan visszavonását követeli. Amennyiben a német birodalmi kormány ennek a francia felhívásnak nem tenné eleget, úgy Franciaország Lengyelországgal szemben vállalt kötelezettsége nyomán elhatározza, hogy lép és Coulongre berlini francia nagykövet elkéri utlevelét a német külügyminisztériumtól.

A francia távirati iroda jelentése hozzáfűzi, hogy értesülésük szerint a berlini angol nagykövet is hasonló utasítást kapott a londoni kormánytól.

rendszernek véget vetünk. A most beterjesztett törvényjavaslat alapján minden 18—41 év közötti véderő-köteles kériit mozgósítottunk. Második törvényjavaslatom az, hogy 500 millió angol font rendkívüli hitelt kérek a háborus költségek fedezésére.

Az alsóház a javaslatokat megszavazta. Szombat délutánra az alsóházat rendkívüli ülésre hívták össze.

Berlinben az esti órákban a következő közleményt hozták nyilvánosságra:

„Az angol rádió azt állítja, hogy nem hozták London tudomására Hitlernek a Danzigra és a korridor megoldására vonatkozó javaslatait. Ezzel szemben hivatalosan közlik, hogy a csütörtökön este nyilvánosságra hozott javaslatokat Ribbentrop külügyminiszter már szerdán este szószórint tudomására hozta Henderson nagykövetnek.”

LAPZÁRTA:

Isztambul, Lengyelország először küldött katonai attasét Ankarába. A lengyel katonai attasé, Akhasky tábornok már megérkezett Törökországba.

Riga, Kevéssel éjjel előtt a lengyel vasutak vezérigazgatósága közölte, hogy Lettország és Lengyelország között megszakad a rendes vasúti forgalom.

London, Pénteken este „Fehér Könyv“-et adnak ki, amelyben közlik az Anglia és Németország között az utóbbi időben történt jecyézékváltásokat.

London, A lettországi telefon-kapcsolat Anglia és Franciaország felé teljesen megszakadt.

Danzig, A danzigi gulden 70 pfening-gel egyenlő. A danzigi diplomáciai képviselőket hivatalosan értesítették a szabadvárosnak a német birodalomhoz történő visszacsatolásáról.

Newyork, A Reuter jelentése szerint egy radiogram, amelyet tengerentúlról küldtek arról tudósít, hogy Lengyelország nyíltan Franciaország segítségét kérte.

Róma, A Stefani-ügynökség jelentése szerint egész Olaszország területén beszüntették és megtiltották a gépkocsiforgalmat. A rendelkezés szeptember 4-én lép érvénybe.

Kaunas, Lengyelország kijelentette, hogy tiszteletben tartja és nem sérti meg Litvánia semlegességét.

Brüsszel, Pénteken reggel ülték össze az osztrák szerződést aláíró államok képviselői Pierlot elnöklete alatt, hogy az északi államok álláspontját leszögezzék a jelenlegi nemzetközi helyzetben. Norvégia, Svédország, Finnország, Hollandia, Dánia, Luxemburg és Belgium közösen semlegességet fogadnak.

Páris, Franciaország és Olaszország között a telefonösszeköttetés megszakadt. A varsói telefonösszeköttetés ugyancsak szünetel. Csütörtök óta Brüsszel és London között is megszűnt a telefonbeszélgetés lehetősége. Páris és Brüsszel között sem lehet telefonon beszélni.

APRÓHIRDETÉSEK

A 69094. számú, 1938 július 18-án megjelent miniszteri rendelet alapján az apróhirdetések ára a következő módon állapították meg: Alkalmazást keresők, elvesztett, eltűnt egyének, vagy tárgyak hirdetése, fürdő és gyógyhely hirdetések **szavankint 1 leu.** Egyéb apróhirdetés **szavankint 2 leu.** A fenti rendelet értelmében az apróhirdetések ára előre fizetendő

ELLÁTÁS

Egy-két diákleány, vagy fiú családi otthonra talál központban uricsaládnál. Cim a kiadóban. 4011

ALKALMAZÁST NYER

Temesvárra fiatal mindenés főzőnő kerestetik. Cim a kiadóban. 4016

Keresek azonnali belépésre megbízható mindenés szobaleányt. Cim a kiadóban.

LAKÁS

Belvárosban kétszoba, elő, fürdőszoba, konyha és mellékhelyiségekből álló udvari lakás kiadó. Str. Episcopiei 32a 4012

Kétszobás, összkomfortos lakást azonnalra, vagy szept. 15-re keresek. Cimeket „Mérnök” jellegre a kiadóba kérek. 4019

Modern kétszobás lakás mellékhelyiségekkel nov. 1-re kiadó. Bul. Carol 65. 4009

Kétszobás, uccai lakást keresek, vagy egy magánházat. Cimeket a kiadóba kérek.

Olcsón kiadó

II. emeleti háromszobás uccai lakás, teljes komforttal, Str. Av. Georgehescu 11a, szám alatt a Park mellett. 4013

VÉTEL-ELADÁS

Egy jó állapotban levő használt szalámi- és sonkavágó-gépet keresek megvételre. Cim a kiadóban. 3960

Finom női kosztümök középtermetre olcsón eladók. Cim: Piața Lupei 3. 4018

TISZTA, MOSOTT RONGYOT megvételre keresünk. Cim a kiadóban.